

РЕШЕНИЕ

№ 102

гр.София, 02.07.2018 г.

в името на народа

Върховният касационен съд на Република България, гражданска колегия, трето отделение, в открито съдебно заседание на пети април две хиляди и осемнадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: СВЕТЛА ЦАЧЕВА

ЧЛЕНОВЕ: АЛБЕНА БОНЕВА

БОЯН ЦОНЕВ

при секретаря Стефка Тодорова, като изслуша докладвано от съдията Албена Бонева гр.дело № 2512/2017 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл. 290 ГПК и е образувано по жалба на Л. Г. М., чрез адв. Д. А., срещу въззивно решение от 30.03.2017 г., постановено от Софийския градски съд по въззивно гр.д. № 545/2017 г.

Касационното обжалване е допуснато по материалноправния въпрос – намира ли приложение чл. 328, ал. 2 КТ по отношение на работодател, който не осъществява стопанска дейност и няма за своя пряка цел постигане на печалба и в частност, статутът на Б. н. р., целта, с която е създадено и преследваните от него търговски и стопански печалби, определят ли го като предприятие, за което е приложима хипотезата на чл. 328, ал. 2 КТ.

Съставът на Върховния касационен съд приема следното:

Целта на чл. 328, ал. 2 КТ е да се даде възможност на новия ръководител, при необходимост, да се освободи от стария ръководен персонал и **да подбере онзи екип кадри, най-подходящ за осъществяване на набелязаните с договора за управление бизнес намерения и успешно управление на стопанската дейност на предприятието.** Под „предприятие“ в случая се разбира организация, която развива стопанска дейност, като това тълкуване е възприето и в доктрината, и в съдебната практика, още от въвеждане на основанието за уволнение с измененията и допълненията в кодекса с ДВ бр. 100/1992 г. (вкл. и в цитираните от ответника в писмените бележки решения на ВКС по гр.д. № 726/2011 г. на IV г.о. и по гр.д. № 987/1998 г. на III г.о.).

В този смисъл **разпоредбата е неприложима за органи на изпълнителната власт, за организации с държавни функции, с нестопанска цел, за централна или местна администрация, за учреждения за социално-културни дейности, за учебни заведения.**

Българското национално радио е юридическо лице, национален обществен доставчик на медийни услуги съгласно Закона за радиото и телевизията (ЗРТ), чийто генерален директор е първостепенен разпоредител с бюджет. За да се осигури независимостта на този обществен доставчик на медийни услуги, дейността на БНР се финансира по самостоятелен бюджет, приходната част от който се формира преимуществено от публични източници. Бюджетът на БНР е част от Републиканския бюджет на Република

България и приходната му част се формира от следните източници: финансиране от фонд „Радио и телевизия“; субсидия от държавния бюджет за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми и целева субсидия за придобиване и основен ремонт на дълготрайни активи по списък, ежегодно утвърждаван от министъра на финансите; собствени приходи от реклама и спонсорство; постъпления от допълнителни дейности, свързани с радио дейност; дарения и завещания; лихви и други приходи, свързани с радио дейност. Разходната част на бюджета се съставя по класификацията на разходите на държавния бюджет (чл. 70 ЗРТ). Съгласно [чл. 42, ал.2 ЗРТ](#) БНР осъществяват оперативен управление върху имущество - публична и частна държавна собственост.

Основният стремеж на БНР като обществена медия е изпълнение на възложените му публични (обществени) задачи, което значи, че предоставяният спектър от съдържание и услуги се определя не основно с оглед пазара и с преимуществена цел печалба. Всяка обществена медия, вкл. БНР, трябва да осигурява услуги и съдържание, отговарящо на специфичните нужди и на малки групи, и на гражданите като индивидуални потребители; мисията ѝ е насочена към реализиране на основното право на гражданите за равен достъп до информация, гарантиране на идейно и мисловно многообразие в обществото чрез отразяване на различните идеи и убеждения във всяко от новинарските и актуално-публицистичните предавания с политическа и икономическа тематика - арг. [чл. 6, ал.3, т.3 ЗРТ](#), [чл. 39, ал.1](#) и [чл. 41, ал.1 Конституцията на РБ](#).

Именно с оглед на това и в чл. 6, ал. 2 ЗРТ са изрично регламентирани специфични изисквания към програмните характеристики на БНР като национална обществена медия, които трябва да съблюдава при осъществяване на дейността си и мисията по гарантиране на основните комуникационни права на гражданите. Постигането на посочените цели и спазването на специфичните изисквания към програмите на БНР няма как да са обусловени от пазарната конюнктура, нито да преследват основно печалба. Изрично БНР, ведно с Българската национална телевизия, са определени в самия закон като обществени доставчици на радио, съответно на аудио-визуални медийни услуги, различни от търговските доставчици – чл. 6 ЗРТ.

Следователно целта, с която е създадено БНР, неговата обществена роля и възложена мисия, както и преследваните от него търговски и стопански интереси, включително начинът, по който се формира бюджетът му и основните източници на финансиране, го определят не като стопански субект, който има своя пряка цел постигане на печалба. Обстоятелството, че част от приходната част на приетия от Народното събрание на Република България самостоятелен бюджет на БНР, включен в единния Републикански бюджет, се формира и чрез частни финансови източници - реклами и спонсорство, не превръща обществената масмедия в търговско предприятие, чиято основна задача е постигане на търговска, стопанска печалба. Осъществяването на посочената стопанска дейност не представлява пряко намерение и обществено стремление на националната обществена медия, а само една, макар и незначителна, финансова възможност за финансиране на съществената, целевата дейност на БНР. Практически всяко юридическо лице е страна и по гражданско-правни сделки, но само това обстоятелство не го превръща в стопански субект.

В заключение, БНР не може да се определи като предприятие, за което е приложима хипотезата на чл. 328, ал. 2 КТ. Нормата не може да се тълкува разширително, като нито нормативният акт, нито практиката признават „предприятие в широк смисъл“, даващо право на работодателя за уволнение на разглежданото основание.

По касационните оплаквания:

Касаторът излага доводи за неправилност поради нарушение на материалния закон, съществени нарушения на съдопроизводствените правила и необоснованост. Иска въззивното решение да бъде отменено и исковете уважени. Моли за присъждане на съдебноделоводните разноски по делото, сторени във всички инстанции.

Насрещната страна БНР., представлявано от генералния директор А. В., в срока по чл. 287, ал. 1 ГПК и в съдебно заседание изразява становище, че касационната жалба е неоснователна. Счита, че дейността на БНР има стопански характер – създадено е с цел да изпълнява функциите на доставчик на радио услуги, което предполага да участва на пазара на медийни услуги наравно с другите доставчици; съгласно чл. 70 ЗРТ сред източниците на приходи са собствени приходи от реклама и спонсорство, както и постъпления от допълнителни дейности, свързани с радио- и телевизионната дейност. Обществената мисия и финансирането на държавния бюджет не могат да променят търговският характер на БНР и статута му на субект, който осъществява стопанска дейност.

Съставът на Върховния касационен съд намира следното:

С обжалваното решение, като е потвърдено решението на първостепенния съд, са отхвърлени исковите на Л. Г. М. против БНР за отмяна на уволнение по чл. 328, ал. 2 КТ, на осн. чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ, за възстановяване на заеманата преди това длъжност, на основание чл. 344, ал. 1, т. 2 и за присъждане на обезщетение по чл. 225, ал. 1 КТ в размер на 15 505,14 лв., на осн. чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ. Ищецът М. е осъдена да заплати сторените от работодателя съдебноделоводни разноски за двете инстанции. Дължимите държавни такса са останали за сметка на бюджета на съдебната власт.

За да постанови този резултат, Софийски градски съд приел за установено, че между страните съществува безсрочно трудово правоотношение по силата на трудов договор, като Л. М. заема длъжността „директор, радио програма”. Трудовото правоотношение е прекратено на основание чл.328, ал.2 от КТ със заповед № 1788 от 06.06.2016 г., връчена на служителя на 08.06.2016 г. при отказ, удостоверен с подписа на двама свидетели. Заповедта е подписана от А. В., избран за генерален директор на БНР с решение № РД-05-83/17.05.2016 г. на Съвета за електронни медии, въз основа на което с него е сключен договор за възлагане на управление, в сила от 29.05.2016 г.

Според Софийски градски съд хипотезата на чл. 328, ал. 2 КТ е осъществена. Изложени са съображения, че нормата е приложима и по отношение на организации, които не са търговски дружества и не осъществяват стопанска дейност, нямат за основна задача постигане на конкретен икономически и финансов резултат, които са различни от държавната администрация, от дружества с нестопанска цел и от организации, при които представителят на работодателя е служител по трудово правоотношение, възникнало от

трудова договор, избор или конкурс. Съдът посочил, че БНР е юридическо лице, обществен доставчик на радио услуги, осъществяващ оперативно управление върху имущество, което е държавна собственост; съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет, приходната част на който се формира от постъпления от фонд „Радио и телевизия“, субсидия от държавния бюджет, собствени приходи от реклама и спонсорство, постъпления от допълнителни дейности, дарения, завещания и други източници. Въз основа на това, въззивната инстанция достигнала до извода, че БНР се явява предприятие в широк смисъл, въпреки че не осъществява стопанска дейност, която да има за резултат реализиране на печалби и производителност. В същото време, след като е обществен доставчик на услуги, БНР има задължения за постигане на определени резултати, включително за реализиране на собствени приходи, което следва да се определи като реализиране на вид печалба.

Съдът, също така намерил, че сключеният договор с А. В. има характеристиката на такъв за управление по см. чл. 328, ал. 2 КТ, защото приел, че СЕМ е одобрил и възложил на генералния директор изпълнение на бизнес задача. Въззивната инстанция, въз основа на длъжностната характеристика за длъжността „директор“ на Програма „Хоризонт“, приела, че тази длъжност осъществява ръководни функции по отношение на трудовия процес и контрол върху функционирането на програмата. Според СГС уволнението е извършено и в разумния срок за формиране на екип на новия директор.

При служебно извършената проверка, касационната инстанция не откри пороци, водещи до недопустимост или нищожност на обжалваното решение.

Тълкуването на чл. 328, ал. 2 КТ, дадено от въззивния съд, противоречи на дадения по-горе отговор от състава на Върховния касационен съд и като несъответно на вложения от законодателя смисъл, се явява неправилно.

Касационният довод за допуснато противоречие с материалния закон е основателно. Такова е и оплакването за необоснованост в извода на въззивната инстанция, че по съдържание договорът, сключен с А. В. като генерален директор на БНР, включва възлагане на конкретна бизнес задача, което е довело и до неправилно заключение, че с А. В. е сключен договор за управление по см. на чл. 328, ал. 2 КТ. Смисълът, вложен в понятието „договор за управление“, е изяснен от практиката, а и в доктрината и е ясно, че не е достатъчно договорът да е наименован като такъв за управление. Възлагането и преследването на бизнес целта е същностното съдържание на договора. Предвижданията на длъжностната характеристика на заеманата длъжност не могат да заместят тези същностни елементи от договора, нито самата длъжност като такава може да определи, че сключеният договор е за управление. Бизнес задачата предполага определяне на конкретни икономически показатели, които управляващият следва да постигне относно производителност, рентабилност, обем на оборота, печалби, поддържане на определен брой работни места, финансови задължения и инвестиции, а не формално посочване, че такава е налице и за осъществяването ѝ е сключен договорът. **Въззивният съд без анализ на договора, с който на А. В. е възложено управлението на БНР, е достигнал до заключение, че му е възложена бизнес задача.**

В заключение въззивното решение е неправилно. То следва да бъде отменено, като спорът се разреши от настоящия състав на Върховния касационен съд.

Както стана ясно, работодателят (ответникът по иска) не е субект, който сключва договор за управление по см. чл. 328, ал. 2 КТ. В случая и съдържанието на договора между А. В.

като генерален директор на БНР и СЕМ не го определят като такъв. В представения по делото договор е записано, че СЕМ възлага, а А. В. „приема да управлява и представлява БНР в съответствие с разпоредбите на ЗБР и действащото българско законодателство и концепцията, която представлява бизнес задача за управление, одобрена от Съвета за електронни медии с изрично решение“. Текстът е абсолютно декларативен, а квалификацията на концепцията в договора като „бизнес задача“ не я определя като такава. Концепцията за развитието на БНР, изготвена от А. В. и обсъдена от СЕМ е представена по делото - изложена е на 10 страници, като само анализът на актуалната ситуация в БНР съдържа намерение за кадрова реформа, чиято цел е „намаляване на числеността на персонала, оптимизиране на труда и съществено увеличаване на доходите на работещите“, което би могло да има някакво отношение към управлението на стопанската дейност на радиото. Този текст е също декларативен по съдържание, без конкретни икономически показатели и анализ, така че няма никакво основание да се приеме за „бизнес задача“. Нещо повече, преследването на печалба не само, че не същностното съдържание на договора за управление, сключен с В., но не е посочено и като една от преследваните от него задачи при управлението. Както стана ясно и по-горе, не е и възможно определяне на бизнес задача за целия срок на договора за управление на БНР в съответствие със стратегията на неговото развитие – идеалните цели и общественият интерес на тази медия изключват преследването на печалба като основна идея за развитие, а и някои от възложените отговорности и същностните задачи са несъвместими с търговска печалба. Това предопределя и преимущественото финансиране на медията от държавата.

В заключение, не е осъществена хипотезата на чл. 328, ал. 2 КТ – работодателят не осъществява като основен предмет на дейност стопански функции и в процесния договор за управление не е уговорено постигането на конкретна бизнес задача.

Заповедта, с която е прекратено трудовото правоотношение с ищцата М., се явява незаконна, поради което следва да се отмени, на осн. чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ. Основателен се явява и искът за възстановяване на служителя на заеманата преди това длъжност, на осн. чл. 344, ал. 1, т. 2 КТ.

По делото е прието за безспорно и ненуждаещо се от доказване, че последното брутно трудово възнаграждение, получено от М. преди уволнението е в размер на 2584,19 лв. От представената служебна бележка № 46/04.08.2016 г. от Агенция по заетостта се установява, че ищцата е регистрирана като безработна на 14.06.2016 г. По делото не е спорно, че тя не е получавала доходи от трудово правоотношение през исковия период от време – 07.06.2016 – 07.12.2016 г. Работодателят развива съображения единствено във връзка с чл. 328, ал. 2 КТ и законността на уволнението; оспорва исковете по чл. 344, ал. 1, т. 2 и т. 3 КТ само поради акцесорния им характер спрямо този по чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ. При тези данни, съдебният състав намира, че Л. М. има право на обезщетение по чл. 225, ал. 1 КТ в размер общо на 15 505,15 лв., поради което искът по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ следва да бъде изцяло уважен. Работодателят – ответник е изпаднал в забава от датата на поканата – подаването на исквата молба, поради което дължи обезщетение за забава в размер на законната лихва, считано от 04.08.2016 г. до окончателното издължаване и искът по чл. 86, ал. 1 ЗЗД също следва да бъде уважен.

Касаторът – ищец има право на съдебноделоводни разноски, сторени по делото във всички инстанции. Представени са доказателства за платено адвокатско възнаграждение от 600 лв. в първа инстанция и тази сума следва да бъде заплатена от работодателя – ответник.

Ответникът следва да заплати по сметка на съдебната власт дължимите държавни такси по делото – общо в размер на 583,22 лв.

МОТИВИРАН от горното, Върховният касационен съд,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ въззивно решение от 30.03.2017 г., постановено от Софийския градски съд по въззивно гр.д. № 545/2017 г. и вместо това

ПОСТАНОВИ:

ОТМЕНЯЯ заповед № 1788 от 06.06.2016 г. на генералния директор на Б. н. р., с която е прекратено трудовото правоотношение по чл. 328, ал. 2 КТ с Л. Г. М. с ЕГН [ЕГН], на осн. чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ.

ВЪЗСТАНОВЯВА Л. Г. М. с ЕГН [ЕГН] на заеманата длъжност „директор“ на Програма „Хоризонт“, на осн. чл. 344, ал. 1, т. 2 КТ.

ОСЪЖДА Б. н. р. да заплати на Л. Г. М. с ЕГН [ЕГН] сумата в размер на 15 505,15 лв. (петнадесет хиляди петстотин и пет лв. и петнадесет ст.), представляваща обезщетение по чл. 225, ал. 1 КТ, на осн. чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ, ведно със законната лихва върху главницата, считано от 04.08.2016 г. до окончателното издължаване, както и 600 (шестотин) лв., сторени съдебноделоводни разноси по делото, на осн. чл. 78, ал. 1 ГПК,

ОСЪЖДА БНР да заплати в полза на съдебната власт по сметка на Върховния касационен съд сумата в размер на 583,22 лв. (петстотин осемдесет и три лв. и двадесет и две ст.) – дължими държавни такси по делото, на осн. чл. 78, ал. 6 ГПК.

РЕШЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ЧЛЕНОВЕ:

<http://domino.vks.bg/bcap/scc/webdata.nsf/Keywords/D1B1D52DD984A48FC22582B8006121A8>